

Urząd Regulacji
Energetyki

Departament Promowania Konkurencji

Wydział ds. Rynków Detalicznych

***Ramowe wytyczne
do treści Programów zgodności
opracowywanych przez operatorów sieci
dystrybucyjnych (OSD) i operatorów sieci
przesyłowych (OSP)***

Warszawa, sierpień 2010 r.

Podstawa prawna oraz inne dokumenty powiązane.

Niniejsze wytyczne w sprawie przygotowania *Programów zgodności przez operatorów sieciowych* zostały przygotowane w oparciu o przedstawione poniżej dokumenty.

Niżej przedstawiony wykaz dokumentów prawnie wiążących, jak również powiązanych dokumentów unijnych, mających charakter przewodników, wytycznych oraz not interpretacyjnych powinien stanowić punkt odniesienia dla przedsiębiorstw energetycznych w procesie opracowywania i przedkładania do zatwierdzenia Prezesowi URE tzw. *Programów zgodności*.

1. Dyrektywa nr 2003/54/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 czerwca 2003 r. dotycząca wspólnych zasad rynku wewnętrznego energii elektrycznej i uchylająca dyrektywę 96/92/WE (Dz.U. L 176 z 15.07.2003 r., s. 37-56) zwana dalej „dyrektywą energetyczną”;
2. Dyrektywa 2003/55/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 czerwca 2003 r. dotycząca wspólnych zasad rynku wewnętrznego gazu ziemnego i uchylająca dyrektywę 98/30/WE (Dz.U. L 176 z 15.07.2003 r., s. 57 – 78) zwana dalej „dyrektywą gazową”;
3. Dyrektywa nr 2009/72/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 lipca 2009 r. dotycząca wspólnych zasad rynku wewnętrznego energii elektrycznej i uchylająca dyrektywę 2003/54/WE (Dz. U. L 211 z 14.08.2009 r., s. 55—93) – zwana dalej „nową dyrektywą energetyczną”;
4. Dyrektywa 2009/73/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 lipca 2009 r. dotycząc wspólnych zasad rynku wewnętrznego gazu ziemnego i uchylająca dyrektywę 2003/55/WE (Dz.U. L 211 z 14.08.2009 r., s. 94—136) – zwana „nową dyrektywą gazową”;
5. Ustawa – Prawo energetyczne (Dz. U. z 2006 r. Nr 89, poz. 625 z późn. zm.);
6. Notatka Dyrekcji Generalnej ds. Energii i Transportu w sprawie Dyrektyw 2003/54/WE i 2003/55/WE dotyczących rynku wewnętrznego energii elektrycznej i gazu ziemnego – System rozdziału działalności. 16.01.2004;
7. Interpretative note on Directive 2009/72/EC concerning common rules for the internal market in electricity and Directive 2009/73/EC concerning common rules for the internal market in natural gas – Retail market. 22.01.2010;
8. Guidelines for Good Practice on Functional and Informational Unbundling for Distribution System Operators. Ref: C06-CUB-12-04b. 15.07.2008;
9. Status Review of DSO Unbundling with Reference to Guidelines of Good Practice on Functional and Informational Unbundling for Distribution System Operators. Ref: E09-URB-20-05. 09.09.2009.

Wstęp

Obowiązkowe, prawne, organizacyjne i decyzyjne oddzielenie działalności operatorów od innej działalności niezwiązanej z przesyłaniem lub dystrybucją energii elektrycznej i gazu, w tym w szczególności działalności związanej z wytwarzaniem i obrotem energią elektryczną i gazem, które przewiduje art. 9d ust. 1 ustawy – Prawo energetyczne, ma na celu zapewnienie uczestnikom rynku równego dostępu do sieci, który powinien być oparty na zasadach niedyskryminacyjnych. Narzędziem realizacji tego zadania mają być tzw. *Programy zgodności*, które określają działania, jakie należy podjąć w celu zapewnienia niedyskryminacyjnego traktowania uczestników systemu, w tym wyznaczają obowiązki pracowników, wynikające z tych Programów.

Ustawodawca krajowy w art. 9d ustawy - Prawo energetyczne przyjął rozwiązanie, zgodnie z którym zobowiązał wszystkich operatorów - zarówno systemu przesyłowego, jak i dystrybucyjnego, do opracowania i realizacji Programów zgodności. Natomiast obowiązek przedstawienia tych Programów do zatwierdzenia przez Prezesa URE dotyczy tylko operatorów, działających w strukturach zależności korporacyjnych (przedsiębiorstwa zintegrowane pionowo).

Powyższe obowiązki - zgodnie z art. 9d ust. 7 ustawy - Prawo energetyczne – nie dotyczą:

- operatorów systemu dystrybucyjnego elektroenergetycznego, jeżeli liczba odbiorców przyłączonych do sieci nie jest większa niż sto tysięcy,
- operatorów systemu dystrybucyjnego elektroenergetycznego obsługującego system elektroenergetyczny o rocznym zużyciu energii elektrycznej nieprzekraczającym 3 TWh w 1996 r., w którym mniej niż 5 % rocznego zużycia energii elektrycznej pochodziło z innych połączonych z nim systemów elektroenergetycznych,
- operatorów systemu dystrybucyjnego gazowego, jeżeli liczba odbiorców przyłączonych do sieci nie jest większa niż sto tysięcy i sprzedaż paliw gazowych w ciągu roku nie przekracza 100 mln m³.

Podstawą akceptacji przez Prezesa URE przedłożonego przez operatora Programu zgodności będzie szczegółowa ocena postanowień zawartych w Programie, gwarantujących niedyskryminacyjne traktowanie uczestników systemu w trakcie jego realizacji.

Niniejsze wytyczne stanowią rodzaj przewodnika dla przedsiębiorstw energetycznych przy opracowywaniu treści Programów zgodności.

Zagadnienia dot. Programu Zgodności

Zgodnie z Wytycznymi Dyrekcji Generalnej ds. Energii i Transportu w sprawie Dyrektyw 2003/54/WE i 2003/55/WE dotyczących rynku wewnętrznego energii elektrycznej i gazu ziemnego, celem programu zgodności jest stworzenie formalnych ram zapewniających działanie przedsiębiorstwa sieciowego jako całości, jak również poszczególnych jego pracowników i członków zarządu, zgodnie z zasadą niedyskryminacji. Zatem zawartość Programu zgodności nie może się ograniczać jedynie do kwestii związanych z obowiązkami przedsiębiorstwa energetycznego, obowiązkami pracowników, sposobem postępowania z ochroną informacji sensytywnych. Program ten powinien również odnosić się do bardziej ogólnych kwestii, związanych z regułami prawidłowo przeprowadzonego unbundlingu (przykładowo: kwestii związanych z niezależnością, z oddzielną marką, logo czy oddzielnymi siedzibami), gdzie pośrednio może ujawniać się dyskryminacja innych uczestników rynku. Próba wprowadzenia tego typu zmian wymaga jednak dłuższego horyzontu czasowego, chociażby ze względu na aspekty organizacyjne i znaczne obciążenia finansowe przedsiębiorstw. Warto przy tym podkreślić, że nowa dyrektywa energetyczna oraz nowa dyrektywa gazowa przewidują w tym zakresie obowiązek utrzymania odrębnej tożsamości operatorów, będących w strukturach przedsiębiorstw zintegrowanych pionowo.

Osiągnięcie pożądaných efektów związanych z faktycznym zapewnieniem niedyskryminacyjnego traktowania uczestników systemów złożona jest z trzech kwestii:

- 1. Zawartości Programu zgodności (treść) – powinien on zawierać reguły postępowania pracowników w celu eliminacji zachowań dyskryminacyjnych;**
- 2. Sposobu wdrożenia programu – aktywne działanie na rzecz wdrożenia programu i promocja szczególnych działań i procedur;**
- 3. Efektywnego monitoringu i regularnej sprawozdawczości z realizacji programu.**

Niniejsze wytyczne, przygotowane przez URE, powinny być stosowane odpowiednio przez operatorów systemów przesyłowych.

1. Zawartość Programu Zgodności

1.1 Definicje (słowniczek)

W słowniczku powinny zostać zdefiniowane pojęcia, używane w Programie zgodności.

1.2 Regulacje prawne.

W części odnoszącej się do przedstawienia podstawy prawnej: regulacje związane z przepisami zewnętrznymi (dyrektywy unijne) oraz przepisami krajowymi (ustawa - Prawo energetyczne). W tym miejscu powinien znaleźć się zapis wyjaśniający, jaki charakter ma program (np. regulamin wewnętrzny).

1.3 Podmioty zobowiązanie do przestrzegania zasad Programu

Konieczne jest wyszczególnienie kategorii osób zobowiązanych do przestrzegania Programu zgodności. Powinni to być pracownicy, członkowie zarządu, podmioty zewnętrzne, a także osoby wykonujące prace zlecone na rzecz operatora.

1.4 Obszary, w których zapewnia się niedyskryminację i równe traktowanie:

- usług przyłączenia (wydawanie warunków przyłączenia oraz zawieranie i realizacja umów o przyłączenie do sieci),
- usług przesyłowych, dystrybucyjnych i zmiany sprzedawcy (zawieranie i realizacja umów o świadczenie dystrybucji, rozwiązywanie i zmiana warunków świadczenia

usług przesyłania lub dystrybucji, zawieranie i realizacja generalnych umów dystrybucji),

- realizacji skarg i reklamacji,
- likwidacji zakłóceń i awarii,
- udostępnianie danych pomiarowych, służących do rozliczeń, bilansowania i rozliczania niezbilansowania Użytkowników systemu,
- ochrony danych sensytywnych,
- sposobu udostępniania informacji uczestnikom rynku.

1.5. Wyszczególnienie, jakie zachowanie jest uznane za dyskryminacyjne i sprzeczne z zasadą równości.

Za dyskryminacyjne uważa się w szczególności następujące zachowania:

- wykorzystywanie informacji sensytywnych w celu lub w sposób dający pozycję uprzywilejowaną albo dyskryminującą użytkownikowi systemu, potencjalnemu użytkownikowi,
- promowanie i rekomendowanie osobom trzecim przedsiębiorstw energetycznych zajmujących się wytwarzaniem bądź sprzedażą energii,
- jakkolwiek udział w rozpowszechnianiu lub eksponowaniu materiałów promocyjnych bądź reklamowych innych przedsiębiorstw energetycznych,
- udzielanie odbiorcom informacji o ofertach sprzedawców,
- wprowadzanie odbiorców w błąd poprzez informowanie, że pracownik operatora reprezentuje sprzedawcę, będącego częścią tej samej, co operator grupy kapitałowej.

1.6. Informacje sensytywne

Zachowanie poufności informacji sensytywnych należy do podstawowych zasad, których przestrzeganie zmniejsza ryzyko wystąpienia u operatora zachowań dyskryminacyjnych wobec uczestników rynku.

Informacje sensytywne – zgodnie z art. 12 i art. 16 dyrektywy energetycznej oraz z art. 10 i art. 14 ust. 1 dyrektywy gazowej – są to informacje istotne z handlowego punktu widzenia, uzyskane w trakcie prowadzenia działalności przez operatorów systemów sieciowych. Do informacji sensytywnych należą dane, których udostępnienie przez operatora stawia użytkownika systemu w uprzywilejowanej pozycji wobec innych użytkowników.

W Programie zgodności operator powinien wskazać, jakie informacje będą traktowane szczególnie. Poniżej wymienione należy traktować przykładowo:

- Terminy płatności faktur
- Okres rozliczeniowy
- Moc umowna
- Poziom zużycia energii elektrycznej/paliwa gazowego
- Struktura poboru energii elektrycznej/paliwa gazowego
- Historia płatności
- Zadłużenie odbiorcy
- Indywidualnie wydane techniczne i finansowe warunki przyłączenia do sieci danego odbiorcy

Oprócz sensytywnych informacji handlowych, operator musi zapewnić bezpieczeństwo innych informacji prawnie chronionych, w tym danych osobowych klientów, zgodnie z ustawą z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2002 r. Nr 101, poz.926, z późn. zm.).

Program zgodności powinien zawierać m. in. informacje o :

- sposobie przechowywania informacji sensytywnych w sposób gwarantujący brak dostępu do nich osób nieuprawnionych, na przykład pracowników innych spółek z tej samej grupy kapitałowej (np. zakaz dostępu pracowników spółki obrotu do miejsc, w których znajdują się dane sensytywne i/lub systemy ewidencji operatora) ,
- komórkach organizacyjnych operatora, których pracownicy mają dostęp do informacji sensytywnych,
- przeprowadzaniu szkoleń z zakresu ochrony informacji sensytywnych dla pracowników mających do nich dostęp.

1.7. Obowiązki pracowników

Szczególną rolę w umacnianiu niedyskryminacyjnego traktowania użytkowników systemu pełni właściwe przygotowanie pracowników do prawidłowego wykonywania obowiązków. Dlatego pracownicy operatora, zatrudnieni w obszarze, gdzie może dochodzić do dyskryminacyjnego traktowania uczestników rynku, powinni wziąć udział w szkoleniu, mającym na celu zapoznanie ich z Programem zgodności i sankcjami za jego nieprzestrzeganie. Obowiązek szkolenia dotyczy również osób zatrudnionych na zasadach oddelegowania z innych przedsiębiorstw lub na zasadach outsourcingu oraz osób wykonujących pracę na podstawie umów cywilnoprawnych (umowa o dzieło, umowa zlecenie). Przeszkolone osoby pisemnie potwierdzają udział w szkoleniu, jak również zostają zobowiązane do przestrzegania Programu zgodności. Podobne szkolenie powinien odbyć każdy nowozatrudniony pracownik operatora. Szkolenie to powinno być przeprowadzone dla nowozatrudnionych pracowników nie później niż w terminie 1 miesiąca od dnia zatrudnienia. Pracownicy operatora powinni być niezwłocznie zapoznawani ze zmianami w Programie zgodności, które zostały zatwierdzone przez Prezesa URE.

Zapoznanie ze zmianami w Programie zgodności musi odbyć się w skuteczny, zwyczajowo przyjęty sposób w przedsiębiorstwie. W Programie zgodności powinien zawierać regulacje dotyczące konsekwencji przewidzianych za naruszenie jego zasad.

Pracownik powinien mieć możliwość wystąpienia o interpretację postanowień Programu zgodności, jak również złożenia wniosku, skargi oraz uwagi.

1. 8. Gwarancje niezależności

Przepisy ustawy - Prawo energetyczne określiły podstawowe ogólne warunki, jakie muszą być łącznie spełnione, aby zapewnić niezależność operatorów. Niezależnie od warunków wynikających bezpośrednio z przepisów tej ustawy warto wskazać inne elementy (również te nakreślone przez prawo unijne), które w sposób bezpośredni przyczynią się do wzmocnienia niezależności operatorów.

Niezależności operatora służy przede wszystkim oddzielenie siedziby operatora, jak również uniezależnienie zarobków pracowników operatora od przedsiębiorstwa

zintegrowanego pionowo. Program zgodności powinien gwarantować zatem wdrożenie procedur uzależniających wynagrodzenia w oparciu o wyniki finansowe operatora z wykluczeniem wpływów osiąganych w grupie kapitałowej, jak również stać na straży niezależności zarządu w podejmowaniu decyzji w tym zakresie, w tym określać przesłanki możliwości odwołania zarządu. Osiągnięcie tego typu niezależności możliwe jest do zrealizowania poprzez stworzenie procedur wewnętrznych, które gwarantować będą między innymi:

- podległość służbową pracowników operatora, jak i innych osób wykonujących obowiązki na mocy umów cywilno-prawnych (m.in. umowa zlecenie, umowa o dzieło, outsourcing), tylko pracodawcy, którym jest operator,
- system nagradzania pracowników operatora zależny jedynie od jego zarządu i osiąganych przez operatora wyników,
- zabezpieczenie danych, które mogłyby wpłynąć na konkurencyjność rynku lub osiągnięcie uprzywilejowanej pozycji przez przedsiębiorstwo zintegrowane pionowo,
- brak możliwości odwołania zarządu bez uzasadnienia (dobrą praktyką operatorów powinno być przedstawianie organowi regulacyjnemu bez żądania informacji o odwołaniu zarządu (członka zarządu) wraz z uzasadnieniem jego odwołania),
- warunki przechodzenia pracowników operatora do innych podmiotów grupy kapitałowej powinny w miarę możliwości zapewniać bezpieczeństwo danych handlowych i innych ważnych informacji pozyskanych w trakcie pracy u operatora (na przykład w przypadku powzięcia informacji o zmianie miejsca pracy przez pracownika ograniczenia dostępu do tego typu informacji),
- operator powinien wyraźnie odróżniać się od przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo własnym logo, niezwiązanym z logo spółki macierzystej, jak również niezwiązanymi z nią kanałami komunikacji, tj. stroną internetową, adresami internetowymi, numerami telefonów.

2. Wdrożenie i realizacja programu.

Istotnym punktem Programu zgodności powinna być część poświęcona zdefiniowaniu stanowiska organu odpowiedzialnego w szczególności za wdrożenie, interpretacje i przestrzeganie tegoż Programu. W tym celu operator powinien stworzyć stanowisko *Inspektora ds. zgodności*, którego zakres kompetencji obejmuje przynajmniej:

- operacyjne nadzorowanie realizacji Programu,
- udzielanie informacji dotyczących Programu i jego publikacji wewnątrz przedsiębiorstwa,
- monitorowanie przestrzegania postanowień Programu,
- inicjowanie kontroli wdrożenia i przestrzegania Programu,
- opracowywanie projektów zmian w Programie,
- informowanie Kierownika operatora o przebiegu realizacji Programu,
- sporządzanie raportów oraz sprawozdania z wykonania Programu, o którym mowa w art. 9d ust.5 ustawy - Prawo energetyczne,
- Inspektor ds. zgodności dokonuje na potrzeby wewnętrzne operatora interpretacji postanowień Programu zgodności zgodnie z ustawą, wytycznymi oraz z uwzględnieniem celów tego Programu,
- ustala zasady zorganizowania i przeprowadzenia szkoleń dotyczących Programu dla wszystkich pracowników objętych Programem.

Program jest zatwierdzany przez Prezesa URE na wniosek kierownika operatora, który sprawuje nadzór nad wdrożeniem i realizacją Programu.

Za dobrą praktykę operatora należy przyjąć decyzje o publikacji Programu na własnych stronach internetowych.

Przeprowadzane przez Inspektora ds. zgodności szkolenia powinny obejmować przedstawienie celu i zakresu Programu, obowiązków operatora, obowiązków pracowników operatora, sankcji wynikających z naruszenia obowiązków przez pracowników, zasad wdrażania i monitorowania Programu.

Stanowisko Inspektora ds. zgodności powinno mieć zagwarantowaną niezależność, mieć możliwość bezpośredniego kontaktu z kierownikiem operatora i jeżeli zachodzi potrzeba, możliwość dostępu do niezbędnych mu danych i dokumentów operatora.

3. Monitorowanie funkcjonowania programu i sprawozdawczość

3. 1 Monitorowanie

W celu skutecznego wykonywania programu zgodności niezbędne jest jego bieżące monitorowanie, jak również analiza zebranych danych, która pozwoli na jego udoskonalanie oraz eliminację zachowań dyskryminacyjnych.

Program zgodności powinien zatem określać zakres i tryb gromadzenia danych na temat jego realizacji, występujących w przedsiębiorstwie naruszeń programu i ewentualnych zagrożeń.

Program zgodności powinien ponadto wyznaczać procedury postępowania w przypadku wystąpienia wskazanych wyżej zjawisk.

Inspektor ds. zgodności powinien dokonywać przeglądu stosowanych zasad w obszarach kontaktów z Użytkownikami systemu i Potencjalnymi Użytkownikami systemu oraz dokonywać oceny stopnia ich zgodności z postanowieniami Programu nie rzadziej niż raz do roku.

Wnioski z dokonanego przeglądu powinny posłużyć do wdrożenia działań w celu realizacji postanowień Programu, a w szczególności określić:

- kierunki zmian organizacyjnych i procedur wewnętrznych w celu zachowania neutralności,
- kierunki zmian w Instrukcji Ruchu i Eksploatacji Sieci oraz we wzorcach stosowanych umów, wniosków i innych dokumentów,
- zmiany oznaczenia i prezentacji operatora w celu skutecznego informowania Użytkowników systemu i Potencjalnych Użytkowników systemu o jego niezależności.

Ww. wnioski powinny zostać zawarte w corocznym sprawozdaniu z realizacji Programu, przedstawianym Prezesowi URE.

Inspektor ds. zgodności powinien mieć prawo do zarządzenia doraźnej kontroli wewnętrznej przestrzegania postanowień Programu oraz jego realizacji, zgodnie z obowiązującym u operatora systemem kontroli wewnętrznej.

Ponadto Inspektor ds. zgodności powinien gromadzić informacje dotyczące naruszeń postanowień Programu i występowania zachowań dyskryminacyjnych oraz stanu realizacji Programu poprzez:

- zagwarantowany dostęp do wyników kontroli wewnętrznej,
- przyjmowanie i ewidencjonowanie informacji o występowaniu sytuacji konfliktu interesów,
- przyjmowanie i ewidencjonowanie skarg, wniosków, ankiet i informacji dotyczących Programu i naruszeń jego postanowień,
- dokonywanie przeglądu realizowanych procesów na podstawie wywiadów oraz obowiązujących regulaminów i instrukcji.

Program powinien określać tryb postępowania w przypadku zawiadomienia przez pracownika o wystąpieniu konfliktu interesów oraz działania Inspektora d.s. zgodności, który powinien dokonywać oceny okoliczności i zagrożeń związanych z występowaniem konfliktu interesów i przedstawiać Kierownikowi operatora propozycje dalszego postępowania w zaistniałej sytuacji.

W przypadku powzięcia przez Inspektora ds. zgodności informacji o występowaniu przypadków rażącego naruszenia postanowień Programu zgodności, Inspektor d.s. zgodności powinien niezwłocznie zawiadamiać o ich występowaniu Kierownika operatora oraz mieć możliwość proponowania działań w celu ich wyeliminowania, włącznie z projektami zmian aktualizacyjnych obowiązującego Programu.

Informacja o tego typu zawiadomieniach i sposobie działania podjętym przez operatora powinna być zamieszczona w corocznym sprawozdaniu z realizacji Programu zgodności, przedkładanym Prezesowi URE

3.2 Sprawozdawczość

Program zgodności powinien zawierać minimalne wymagania, co do zawartości sprawozdania rocznego z realizacji Programu, które przedstawiane jest Prezesowi URE

w ustawowym terminie. Program powinien powierzać obowiązek opracowania ww. sprawozdania Inspektorowi ds. zgodności.

Sprawozdanie roczne powinno uwzględniać dane z prowadzonego bieżącego monitoringu, a w szczególności:

- wykaz naruszeń Programu zgodności,
- informację nt. skarg i wniosków dotyczących Programu,
- działania podjęte w ramach realizacji Programu,
- stosowane środki ochrony informacji sensytywnych.

Przed przesłaniem raportu Prezesowi URE powinien zostać on zatwierdzony przez Zarząd operatora.